

KATEHEZA O LJUBAVI

Miroslava Crljenković

Ovaj moj koreferat koji nosi naslov "Kateheza o ljubavi", sastoji se od dva dijela. Prvi je dio općenite naravi. U njemu je izraženo što bi trebala imati u vidu svaka katehista kad je govor o ljubavi kao pokretačkoj snazi u katehezi i životu uopće. Drugi je dio djelomično kateheza za uzrast djece do 11. godine, a ujedno su dani elementi za katehezu o ljubavi, koje može svaka sestra uzeti i prilagoditi za svoju situaciju. /Napominjem da će nastavak ovoga i konkretizacija biti detaljnije razrađena u timu./

LJUBAV – POKRETAČKA SNAGA KRŠĆANINA

Mi kršćani primili smo s milošću krštenja iskru od velikog Božjeg plamena. Netko je tu iskru u nas stavio. Činjenica da pripadamo Isusu pretpostavlja da se ljubav u nama već nalazi. Bog je izvor i darovatelj ljubavi. Mi ljubimo ne po svojim zaslugama već po Božjem daru koji je u nas uliven. "Ljubav je Božja razlivena u našim srcima po Duhu Svetom" /Rim 5,5/.

Tri su ulivene kreposti: vjera, ufanje i ljubav. Zapravo je to jedna krepost. Vjera je put,

nada je uporište kršćanskog života, ljubav je cilj. Bez vjere nema opravdanja, bez nade nema života. Ali vjera i nada očituju svoju snagu u ljubavi. Ljubav je najveća od svih kreposti. Najveća je zato što je nazočna u svim drugim dobrim svojstvima: ustrajnosti, umjerenosti, prijateljstvu, poslušnosti, uslužnosti. Sve te kreposti dobivaju svoju vrijednost ukoliko u sebi sadržavaju ljubav, ukoliko su samo jedan oblik ljubavi. Sveti Augustin to snažno izražava kad kaže: "Ljubi, i čini što hoćeš." Ako u sebi imamo ljubav, onda želimo činiti samo ono što je dobro. Dosta je imati ljubav, sve je u tome. Ako je ona istinska, onda se širi naokolo. Ljubiti znači izići iz sebe, srušiti svoju tvrđavu i poći u susret drugome. Zbog toga nam takva ljubav i ne leži. Mi je se bojimo. Bojimo se ljubiti Boga, bojimo se ljubiti bližnjega. Nismo više sigurni za svoj vlastiti život, jer treba neprestano biti spreman polaziti u novo, jer treba biti stalno spreman napuštati sebe. Svakome onome tko živi kao neotkupljen, ovakva ljubav je ludost.

Sve religije svijeta crpe svoju snagu iz naravne spoznaje. One su plod napora i ljudskih traženja. Pojedini začetnici religija su samo natprosječni ljudi, prosvjetljeniji od drugih. Zato sa svim svojim nadahnućima ostaju u gra-

nicama ljudskih mogućnosti, a tako i u poimanju ljubavi.

U kršćanstvu se spoznaje po Isusu Kristu, kao osobi. Krist dolazi da u punom čovječstvu živi svoju ljubav. Vršeci Očevu volju, sav se predao za ljude. Konačno na križu se događa vrhunac ljubavi. Kalvarija postaje mjesto savršene ljubavi. "Veće ljubavi nitko nema od ove da tko život svoj položi za svoje prijatelje" /Iv. 15,13/. Uskrsnuće je pobjeda ljubavi.

Od tada prijanjanje uz Božju ljubav nije više stvar fizičkog susreta niti ljudskog pametovanja. "Ako smo i poznavali po tijelu Krista, sada ga više ne poznajemo. Tako, je li tko u Kristu, nov je stvor" /2. Kor, 5,16/. Ulivena krepost ljubavi darovana nam je po njegovoj mucu i uskrsnuću. Mi je prije nismo imali. To je posebni dar koji u čovjeku stvara novo srce. To je Duh Sveti kojeg je Krist obećao, poslao i koji se izlio pedeseti dan. Svaki koji je rođen od Duha, postaje Crkva. On nas uči iznutra kako treba ljubiti. Uči nas da možemo reći Bogu: Oče! Tako se u nama širi ljubav koja nama ovladava i od koje nas ne može ništa više otkinuti. "Ni smrt, ni život, ni anđeli, ni poglavarstva, ni sadašnjost, ni budućnost..." /ni sile, ni visina, ni dubina, ni bilo koje drugo stvarjenje." /Rim 8,38/. Ona nas pripravlja na konačni susret gdje ljubav nikad ne prestaje.

Ljubav kao ulivena krepost ne oslobađa nas napora oko vlastitog usavršavanja. Treba je razvijati najprije u nama, a onda u onima koje katehiziramo, da bi se dogodio susret s Isusom Kristom. Pavao podsjeća svog učenika Timoteja: "Raspiruj milosni dar Božji koji je u tebi..." /2. Tim 1,6/ Ukoliko katehista nije dopustila da Bog u njoj raspali iskustvo Duha ljubavi, ona ne može istinski katehizirati.

Niz dokumenata u Crkvi kao "Evangelii nuntiandi" i "Chatechesis tradendae" i drugi pokazuju nam da bi se trebao dogoditi pomak u našoj katehezi. "Crkva navjestiteljica Evanđelja počinje evangelizirati samu sebe" /En 15/, piše papa Pavao VI. /Treba započeti evangelizacijom, jer mnoga djeca od ranog djetinjstva nemaju nikakvu pripadnost Isusu Kristu, a uključena su u župsku katehezu. Ona imaju samo sposobnost vjerovanja koja im je ulivena

u srce krštenjem./ Nitko u Crkvi ne bi smio biti izuzet od primanja kateheze.

"Zato kateheza treba voditi brigu ne samo o tome da hrani i naučva vjeru nego je neprestano budi pomoću milosti, da otvara srca, da obraća, da pripravlja opći pristanak uz Isusa Krista kod onih koji su još na pragu vjere" /CT 19/ Drugim riječima – u katehezi je potrebno dvoje:

- naviještati da bi katehizanti prihvatili Isusa Krista;
- potrebno je moliti da bi se dogodilo otvaranje.

Navještaj i molitva dva su stupa potpornja na kojima počiva zgrada kršćanstva. Naše kateheze su često samo predavanje znanja vjeroučenicima. Predajemo vjero-nauk, a manjka vjero–život. Bog, da nas spasi, nije poslao samo Isusa Krista, nego i Duha Svetoga da nas uvede u svoj život. *Nije dovoljno samo saznanje o Isusu Kristu, potrebna je snaga, da ja mogu zakoračiti u njegov život.* U početku Crkve nije bilo tako. Sam Isus Krist nam je tu najbolji učitelj.

- On danju propovijeda, a noću moli, da bi njegova riječ prešla u djelo.

Samo slušajući o Isusu Kristu, nitko se ne može pokrenuti da bude kršćanin.

- Apostoli su se tek na Duhove pokrenuli, kad su se obukli u Silu Odozgo.
- U prvoj Crkvi Petar intervenira kod izbora đakona: "Mi ćemo se posvetiti molitvi i posluživanju riječi" /Dj Ap 6,4/.

Pavao najprije poučava Židove i pogane, a onda moli za njih. Isus Krist je divan, ali da bi pošli za njim moramo imati silu Duha. Molitva je moje otvaranje, micanje svih maski da bi prihvatili Krista u punini. Ako u instalaciji nema struje, nismo li mi pogašena svjetla? Kako će struja ljubavi Božje zahvatiti one koje katehiziramo?

Vratimo se za čas u naše katehetske dvorane, među našu djecu i pokušajmo im prereći sve ono bogatstvo koje sadrži riječ ljubav u sebi, a koja se već nalazi u nama.

Prije svake kateheze, a osobito kad se radi o katehezi o ljubavi, potrebno je uspostaviti

kateheza

vedro ozračje povjerenja i prihvaćanja. Biti prihvaćen jedna je od najdubljih potreba ljudskog srca. Prihvatiti svako dijete kakvo ono jest, to je najvažnije u ljubavi. Tako ga se može uvesti u događanje onoga što mu se naviješta. Iz povjerenja djeteta u roditelje i katehetu izrasta povjerenje u Boga. Gospodina nas uvijek drži za ruku. On je s drobrima, ali s ljubavlju traži zločeste.

Zatim treba razvijati svijest zajedništva – crkvenosti. Okuplja nas Krist. Mi smo ovdje zajednica njegovih prijatelja – Crkva. Ovo zajedništvo se razlikuje od onoga u školi. On nam ima ovdje poručiti nekoliko važnih stvari. Krist je naš brat, a mi smo braća i sestre međusobno. Duh Sveti daje svima snagu da ljubimo i da budemo jedno. Zato ga zazovimo molitvom. Nakon molitve prikazala bih nekoliko dijapozitiva.

– Djeco, pogledajmo kako ljudi žive!

1. Iz srca izvire svako zlo i dobro.
2. Ljubav je izdahnula.
3. Tko se brine za moju sudbinu?
4. U okovima mržnje.
5. Zarobljen, ali u srcu slobodan.
6. Postoji netko tko te voli.
7. Postoji netko tko može raskinuti tvoju mrežu i pustiti te na slobodu.
8. Praznih smo ruku i izranjeni.
9. Vapijem, Bože, jer Ti me čuješ.
10. Evo me, govori mi, Bože!
11. Ljubi Boga iznad svega!
12. A bližnjega svoga kao samoga sebe.
13. Od danas bit ćemo prijatelji.

Zamislite se, djeco, nad ovim što ste vidjeli i čuli! Pokušajte odabrati tekst i sličicu koja vam se najviše sviđa.

– Kako vi živite?

Zavirite u svoje srce. Što sve ima u njemu? Što sve izvire iz srca? Tko jedini može izliječiti naše srce? Što Bog ulijeva u srce da njime ne zavlada zlo? Što je potrebno za oblikovanje dobrog, pravednog i sretnog svijeta? – **Ljubav.**

Dragi Bog je stavio u srce ovaj najveći dar – ljubav. Baš zato što je tako važan, on nam je i zapovjedio ljubiti, a Isus je ljubav istakao kao radovi zkuš '81

najveću i najvažniju zapovijed za spasenje. Čujmo kako glasi ta zapovijed! /Mk 12,28–31/ (Čitaju djeca dramatizirano.)

”Tada pristupi jedan od pismoznanaca.. i upita: Koja je zapovijed prva od svih? Isus odgovori: Prva je: Slušaj, Izraele, Gospodin Bog naš, Gospodin je jedini, zato ljubi Gospodina Boga svojega iz sveg srca svojega, iz sve duše svoje, iz sveg uma svojega, i iz sve snage svoje. Druga je: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga! Nema druge zapovijedi veće od tih.”

Da bi se pokazalo koju širinu treba imati kršćanska ljubav, Isus nadopunjava ove dvije zapovijedi, koje su postojale i u SZ, ljubavlju prema neprijatelju. To je u stvari jedna zapovijed. Ako ljubav ne posjeduje ovu širinu, nije dovoljna da mijenja pojedince i svijet. Čujmo kako je Isus proglašava:

”Čuli ste da je rečeno: Ljubi svoga bližnjega, a mrzi neprijatelja, a ja vam kažem: Ljubite neprijatelje svoje, molite za one koji vas progone da budete sinovi Oca koji je na nebesima, jer On daje da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima, i da kiša pada pravednicima i nepravednicima. Jer ako ljubite one koji vas ljube, kakva li vam plaća? Zar to isto ne čine carinici? I ako pozdravljate samo braću, što osobito činite? Zar to isto ne čine i pogani? Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski” /Mt 5,43–48/.

/Ovdje se može s nekoliko pitanja ponoviti pročitani tekst./

Što je to ljubavi? – /Odgovori djece V. raz./

1. Ljubav je kad se pomaže drugome zadaća.
2. Ljubav je kad skupljamo novčiće za gladnu djecu.
3. Ljubav je sreća u srcu.
4. Ljubav je kad pomažemo mami u radu.
5. Ljubav je kad me netko iskreno i s razumijevanjem voli.
6. Ljubav je pomoć drugome u nevolji.
7. Ljubav je kad nikad u životu ne zaboravimo Boga.
8. Najveća i najljepša je ljubav prema Bogu.
9. Ljubav je kad otvorimo srce pred Isusom.

10. Ljubav je dobrota među ljudima.

Najveći i najljepši dar kojim je Bog obdario čovjeka je sposobnost ljubiti. Nema teme koja je toliko opjevana u pjesmi, opisana u literaturi, toliko urasla u ljudsko stvaralaštvo kao tema ljubav. S druge strane, ljubav je toliko zlorabljena, jer njome se služe i zavodnici za svoja zla djela. Možemo govoriti o više vrsta ljubavi.

Ljubav je izvorna snaga u ljudskoj duši. Ona može zračiti od roditelja na djecu, kao roditeljska ljubav, može zračiti od muža na ženu i obratno — bračna ljubav. Ona može zračiti na ljude kao ljubav prema bližnjima. Može zračiti na životinje i biljke, kao ljubav prema prirodi. Može zračiti prema onom što je čovjek stvorio svojim umom ili rukom /nauka, tehnika/. Konačno, može biti usmjerena na Boga, kao ljubav prema Bogu. /Ovdje bi se moglo s djecom razraditi konkretno svaku ovu vrstu ljubavi./ Osvrnula sam se na roditeljsku ljubav kao jednu od temeljnih iskustava ljubavi kod djece.

RODITELJSKA LJUBAV

/Na žalost mnogoj djeci je ovo prikraćeno i nemaju pozitivno iskustvo ljubavi. Pretpostavimo da se radi o sređenim obiteljima./

— Djeco, vi ste sigurno iskusili ljubav vaših roditelja. Ono što je za biljku svjetlo, toplina i vlaga, to je za vas ljubav tate i mame. Ako vas oni vole i ako se oni međusobno vole, onda ćete se moći normalno razvijati i biti sretni. Osobito vam je potrebna mamina ljubav. Ona vas voli bez očekivanja uzvrata i zahvalnosti. Voli vas, jer vas je rodila. Mama je za vas domovina iz koje ste došli na svijet. Tatina ljubav je malo drugačija. Ona je za vas putokaz u buduću život. Ona ulijeva u vas sigurnost i povjerenje. Preko tate i mame vas voli dragi Bog. On vas voli čak više i bolje od njih, jer kaže preko proroka Izaije: "Može li žena zaboraviti svoje dojenče, ne imati sućuti za čedo utrobe svoje? Ako bi koja i zaboravila, tebe ja zaboraviti neću" /Iz 49,15/. (Djeca pričaju o ostavljenoj djeci: u vlaku, na kolodvoru itd.).

— Dakle, Božja ljubav se u osnovi razlikuje od ljudske ljubavi. Dok u ljubavi prema čovjeku možemo doživjeti razočaranje ili čak izdaju, kod Boga je sve to isključeno. Mi možemo Boga u svojoj ljubavi razočarati pa i izdati, ali Bog nas nikada. Da je to tako pokazao nam je Isus. Isus nije puno govorio o ljubavi. On je zapovjedio ljubav i ljubio. A ljubio je tako da se sav žrtvovao za nas. Ljubav je sposobnost darivanja sebe drugom. Ona je nešto što nikada dovoljno nemamo, a za čim neprestano čeznemo. Pavao u svom pismu Korinćanima daje ljubavi najljepšu pohvalu: "Sve ispričava, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi" /1. Kor 13,7/. Ona je nešto tako tiho, skromno. Skriva se u dubini srca.

Bog je razlio svoju ljubav u naša srca po Duhu Svetom, na krštenju. To je prvi i najpotrebniji dar kojim ljubimo Boga nadasve, a bližnjega radi Njega. Naime, ljubav je sam Bog u nama. Sveti Ivan je rekao: "Bog je ljubav, i tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje, i Bog u njemu" /1. Iv 4,16/. Ovu ljubav koja je u meni treba razvijati. Ona je kao sitna sjemenka koja treba postati krošnjato stablo, koje će donositi plodove. Kako?

1. Moramo se osloboditi svih /djetinjastih/ čisto ljudskih predodžbi koje imamo o Bogu. Bog nije starac s bijelom bradom. Bog je Duh. I takvoga ne možemo predočiti. Ali On se razotkrio u osobi Isusa Krista koji je postao jedan od nas. Naš Bog je Isus iz Nazareta, kojeg si možemo predstaviti. On živi u nama i s njim možemo uvijek razgovarati. On nas čuje i silno mu je stalo do nas. Ima li netko tko bi čovjeka toliko volio kao Bog? Ljubi nas ljubavlju koju si ne možemo predstaviti. To nam je dokazao kad je dozvolio da njegov vlastiti Sin umre kako nitko od nas ne bi propao.

2. Ako Boga ljubimo, moramo potpuno iskorijeniti svaku sebičnost, zlo, grijeh i baciti se u Božje naručje.

3. Da bismo mogli Božju ljubav dublje doživjeti, moramo imati povjerenja u Isusa i njegovu riječ. Vjerovati da je istina ono što je On rekao i da u tu istinu možemo ući. Njegova riječ nam je zapisana u Sv. pismu. Ono je Očeva

ljubiti i prihvaćati ljude kakvi jesu, a to čini Isus. Gledat ćemo u drugima ono što imaju zajedničko s nama, a to je vječni cilj prema kojem svi koračamo. Tada ćemo početi suosjećati s onima koji žive loše i pomoći ćemo im da izađu iz svojih tvrđava, iz svojih mreža, iz vlastite sljepoće, da progledaju i budu sretni. Tada ćemo znati zapaziti one najmanje i one najbjeđnije s kojima se Isus poistovjećivao dok je boravio ovdje na zemlji. "Što ste učinili jednom od ove moje najmanje braće, meni ste učinili." Tko su ti? To su gladni, žedni, stranci, goli, bosí, žalosni, bolesni. Isus živi u njima. Pomoć koju oni čekaju, Isus čeka. Nitko ne može Boga zvati svojim Ocem ako s ovima ne postupa kao sa svojom braćom. "Jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi" /1. Iv 4,20/.

Nemojmo se zavaravati da ovakvih u našem društvu, našem gradu, našoj ulici nema. I da nismo ništa dužni učiniti za njih. Ako tako mislimo i ostajemo u svom miru, nepomični, past ćemo na ispitu ljubavi. Koliko puta svaki dan padnemo na ispitu ljubavi? Od vas se sada traže sitne stvari. Možda jedan ohrabrujući

pogled, jedan smiješak, mala usluga, radosno odricanje, učiti kad mi se ne da. Isus na to računa kod svakoga od vas da bi spašavao svijet po ljubavi. Isus me čeka cijeli život da u meni sazrijeva sve savršenija ljubav. Ide dotle da svatko od nas bude spreman učiniti ono što je učinio On, tj. umrijeti za drugoga. Tko se od nas osjeća sposobnim za takvu ljubav?

Majka Terezija je shvatila da će biti podvrgnuta ispitu ljubavi. I zato je njezina djelotvorna ljubav u potrazi za izgubljenim čovjekom zadivila svijet. Ona je nama jedan bljesak – tako treba ljubiti. Isus nju uči ljubiti, u molitvi svaki dan. Ona kaže da to Isus kroz nju ljubi. I papa Ivan Pavao II. u svojoj enciklici ili pismu "Bog bogat milosrđem" poručuje nam: "Ako išta treba ovoj zemlji i ovom čovjeku, onda je to smilovanje, milosrđe. Smilujte se jedni drugima, jer puno je tame, zla među nama i u nama." Bog je bogat milosrđem zbog velike ljubavi kojom nas uzljubi /usp. Ef 2,4/. Bog ga želi meni, tebi dati da ga mogu donositi drugima, jer svaki je od nas pozvan i obvezan živjeti i djelovati kao Bog koji je ljubav. Neka snaga njegove ljubavi natopi naša srca.

Riječ upućena nama, njegovoj ljubljenoj djeci. (Sjetite se kad dobijete pismo od tate ili mame koji su daleko.) Treba ga čitati svaki dan, sabrano. U stavu molitvenom. Otac piše pismo nama "hodočasničkom čovječanstvu, daleko od domovine" /Sv. Ivan Krizoston/. To je glas Kristov, glas Duha koji govori svojoj Crkvi i u Crkvi meni. Božju riječ treba čitati događajno. Što to znači? Događaje i riječi učiniti prisutnima. Osjetiti da je Riječ upravo meni upravljena. Isus je rekao: "Onaj koji sluša i čuva moju Riječ, taj me ljubi" /usp. Iv 14,23/. Slušamo svi, ali da li ima netko od vas tko je čuva? Marija je znala čuvati Božju Riječ i prebirati u svom srcu, a mi? /Da li pada u trnje, na kamen, kraj puta ili u dobru zemlju?/ Samo Riječ koja je ušla u uši, došla do razuma, prodrila u tvoje srce i tada bila smještena u dubinu tvoga bića, samo ta Riječ može donijeti plod. Samo ta Riječ se čuva. Onaj koji je ljubomoran na Božju Riječ ne dopušta da mu ijedna propadne. On traži, hvata, guta, čuva i ona u njemu raste i donosi rod. Isus kaže: Onaj koji to čini, njemu ćemo doći, ja i moj Otac i kod njega ćemo se nastaniti. I taj će činiti djela kakva sam ja činio, čak i veća /usp. Iv 14,23/.

Tako se razvija razgovor između Boga i mene. Ovaj razgovor je molitva. Živi Bog nije samo jednom govorio. Sad mi govori, dok čitam. Meni osobno. I ovaj razgovor stvara u duši radost, mir, vedrinu, sigurnost. Takvima ću poslati svoga Duha, kaže Isus. "On će vas poučavati u svemu" /Iv 14,26/. On je ljubav koja nas oslobađa, liječi, usrećuje i ujedno nas osposobljava za djelovanje, da ono što nam je Duh otkrio u Božjoj Riječi možemo unositi u svoj svagdašnji život. Tako ljubav Božja raste u nama od sitne sjemenke do krošnjatog stabla s mnogo plodova.

4. Ljubav raste i po sakramentima, osobito Euharistiji. Bez kruha života nema u meni Božjeg života. Nema zajedništva među nama. Euharistija oživljuje i ujedinjuje Crkvu. Oplemeniti čovjeka i uzdići, može samo Bog, a nigdje nam se On nije više približio nego u Euharistiji. On nam kroz Euharistiju želi doviknuti: Voljeni ste, dođite i blagujte me! Nešto više vam nisam mogao dati od sebe samoga.

Bog nas je uzljubio. Mi smo miljenici njegovi.

Ostanimo u Njegovoj prisutnosti i neka svatko od vas osjeti: Voljen sam! /Tu ostavljam djecu u kratkoj šutnji./

A sada pokušajte, djeco, odgovoriti, volim li ja Isusa ili ne? Što mi je prvo u životu? Škola, ocjene, aktivnosti, film, utakmica ili Isus? Djeco, napišite pismo Isusu, i odgovorite na ovo pitanje!

Sada kad smo kušali doživjeti da nas Isus voli i vidjeli da li mi Njega volimo, pokušat ćemo to provjeriti! To treba provjeravati svaki dan. Odmah čim se vratite kući.

Još u SZ-u prvoj Božjoj objavi Bog je zapovjedio ljudima: ljubiti Boga iznad svega, a bližnjega kao samog sebe. Isus u NZ kaže: "Ljubite jedni druge, kao što sam ja vas ljubio" /Iv 13,24/. Nova je to zapovijed, novo poslanje i zadatak. Ovdje je naša ljubav stavljena na ispit kako bismo vidjeli da li stvarno volimo Isusa ili se šalimo. "Jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi" /1. Iv 4,20/. (U tom trenutku jedan dječak je zavikao: "Jasno mi je to je onaj igrokaz što smo gledali: Martin je primio smetlara, a u njemu je primio Isusa". Djeca su sama ispričala pripovjetku Lava Tolstoja: "Gdje je ljubav, tu je Bog", koja je dramatisirana. Taj igrokaz su oni prije 3 godine gledali u našoj crkvi, koji su izvodili srednjoškolci. Kateheza je bila završena. Ja sam mislila kako ću ih još puno morati uvjeravati i govoriti o ljubavi prema bližnjemu. Ipak spomenula sam još Majku Tereziju i papinu Encikliku "Bog bogat milosrđem".)

Što vi, djeco, mislite: je li lagano ljubiti bližnjega kao sebe samoga, odnosno ljubiti ljude kao Isus? Ljubiti svoje prijatelje, školske kolege i kolegice, onakve kakvi jesu?! Ljubiti ih sa svim nedostacima i vrlinama. Što više ljubiti i one koji vas ne vole, koji su vam zavidni i neprijateljski raspoloženi prema vama. Ne, to nije lako. Kako, dakle, riješiti problem: ljubiti drugoga kao što Isus nas ljubi? Ključ se nalazi u prvoj između svih zapovijedi: "Ljubi Boga nadasve." Ako ljubimo Boga, On će biti prvi kod našega izbora i mi ćemo izabrati ono što se njemu sviđa, a izbjegavat ćemo ono što mu se ne sviđa, što on ne voli. Tako ćemo znati